

סוכה פרק ראשון סוכה

גמ א ב ג מיי פ"ה
מלכות סוכה הלכה
יב סג עין ג טו ש"ע
א"ח ס"י מרכו ט"ף א'
ס ד ה מ"י טס הלכה כב
סג טס טו ש"ע א"ח
ס"י מרכו ט"ף א' :

רבינו הגאון

מתני' העושה סוכתו תחת האילן כאלו עשאה בתוך הבית ופסולה. אוקימנא אוקימנא באילן שצלתו מרובה מחמתו מפני שהיא כסוכה תחת הסוכה, אבל אם היה [אילן] שחמתו מרובה מצלתו, חשבו כסוכה, וחתך [את] הנוף הנתון על גבי הסכך כשרה. כיצא בו הדלה עליה [פי' על הסוכה] הנוף הנתון על גבי הסכך ואת הקיסום, וסיכך על גבן פסולה, דמצטרף סכך בהדיא והולעת והקיסום, בהדיא סכך כשר [של סוכה] לפיכך פסולה. אם קצצן כשרה ואת הדלעת, ולא גוררין היכא דקצצן אטו [היכא] דלא קצצו. סוכה על גבי סוכה כו'. תנו רבנן בסוכות תשבו, בסכת חסר כתיב, דמשמע סוכה אחת ולא שתיים, מיכן כשרה לא בסוכה שעל גבי סוכה ולא בסוכה שתחת האילן ולא בסוכה שבתוך הבית. אמר ר' ירמיה פעמים ששתיהן כשרות פעמים ששתיהן פסולות פעמים שהתחתונה כשרה והעליונה פסולה כשרה והתחתונה פסולה ושטות הן.

הא קא מצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר. לפי שהאילן מחובר ובעין דבר תלוש דומיא לפסולת גורן וקצו ואם הסוכה שחת האילן מסוככת כראוי שלתה מרובה מחמתה לאו מיסתבר שתיפסל משום צירוף סכך פסול כיון דכי שקלת ליה לפסול אכתי לנתה מרובה אלא כשאין לנתה מרובה אלא מחמת הפסול איירי והא דלא משני כגון דבלאו פסול לנתה מרובה משום דא"כ מאי לנימרא דהשתא נמי דמשני בשחבטן קא פריך מאי לנימרא ומדע דגבי מקרה סוכתו בשפודין או בצרוכות המטה מכשירין לקמן (דף טו.) צ"ש ריוח ציניהן כמותן וטע"ג דלא מהני זהו מצטה לנטל צרוב כיון דמינכרין ולא מייערבין דהאי למודיה קאי (ס) ולא אמרי' דתפסול משום מצטרף סכך פסול דכיון דכי שקלת ליה סגי בכשר ועוד אמרינן לעיל (דף ד:) היתה גבוהה מעשרים והוצין יורדין לתוך עשרים אס לנתם מרובה מחמתם כשרה והא דאמרינן בסמוך תחתונה כשרה ועליונה פסולה כגון שהתחתונה לנתה מרובה מחמתה והעליונה חמתה מרובה מלנתה וקיימי תרוייהו בתוך עשרים דמשמע הא קיימא עליונה למעלה מעשרים תחתונה נמי פסולה משום דמצטרף סכך פסול כדאי סכך כשר התם מייירי כשאין התחתונה לנתה מרובה אלא מחמת עליונה וכי האי גוונא הוה מצי לאשכחי שמהן פסולות אי קיימא עליונה למעלה מעשרים אלא דמשכח לה שפיר וא"ת כיון דאין תחתונה לנתה מרובה אלא מחמת עליונה אמאי כשרה הא לקמן צ"ש הישן (דף כג.) אמרינן סוכה המדובללת כשרה ומפרש שמואל בגמרא קנה עולה קנה יורד וקאמר צ"ש לא שנו אלא שאין צין זה לזה שלשה אבל יש צין זה לזה ג' פסולה וי"ל דהא אמר רבא התם דאפילו יש צין זה לזה שלשה אס ש' בגגו טפח אמרינן חבטו רמי ורבינו תס מפרש דלמעלה מעשרים לא חשיב סכך פסול מאחר שאין הפסול אלא מחמת גובה שקשה לו הא דקאמרינן תחתונה כשרה ועליונה פסולה איצטריך ליה מהו דמימא לנטרף סכך פסול כדאי סכך כשר שדחך בקונטרס לפרש דא"ג דקיימא עליונה בתוך כ' מהו דמימא

ניגור למיפסל תחתונה משום דזימנין דקיימא עליונה למעלה מעשרים דלא מסיק אדעתיה למיחש לתחתונה משום צירוף פסול עם כשר ומדחזי לעליון כי חמתו מרובה סבר כמאן דליתיה דמי ולא פסיל לתחתונה קא משמע לן דלא גוררין הא אטו הא דדוחק הוא זה ועוד דמהאי טעמא הוה מצי לנימיר שמהן כשרות אצטריך ליה וגריס ר"ת תחתונה כשרה והעליונה פסולה היכי דמי כגון דעליונה חמתה מרובה מלנתה ותחתונה לנתה מרובה מחמתה וקיימא תחתונה עליונה עשרים פעמים ששתיהן פסולות היכי דמי כגון דתרוייהו צלתן מרובה מחמתן אמה פעמים עליונה למעלה מעשרים אמה פעמים שתחתונה כשרה והעליונה פסולה היכי

מתני' כאלו עשאה בתוך הבית סוכה על גבי סוכה העליונה כשרה והתחתונה פסולה ר' יהודה אומר אם אין דיורין בעליונה התחתונה כשרה: גמ' אמר רבא בלא שנו אלא באילן שצלתו מרובה מחמתו אבל חמתו מרובה מצלתו כשרה ממאי מדקתני כאלו עשאה בתוך הבית למה לי למיתני כאלו עשאה בתוך הבית ליתני פסולה אלא הא קמ"ל דאילן דומיא דבית מה בית צלתו מרובה מחמתו אף אילן צלתו מרובה מחמתו וכי חמתו מרובה מצלתו מאי הוה הא קא מצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר אמר רב פפא ב' בשחבטן אי בשחבטן מאי למימרא מהו דתימא ניגזור היכא דחבטן אטו היכא דלא חבטן קמ"ל דלא גוררין הא נמי תנינא ⁶הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת ואת הקיסום וסיכך על גבן פסולה ואם היה סיכוך הרבה מהן או שקצצן כשרה היכי דמי אילימא בשלא חבטן הא קא מצטרף סכך פסול עם סכך כשר אלא לאו כשחבטן ושמע מינה דלא גוררין מהו דתימא הני מילי בדיעבד אבל לכתחילה לא קמ"ל: סוכה ע"ג סוכה וכו': ת"ר ⁷ב(בסוכות) תשבו דולא בסוכה שתחת הסוכה ולא בסוכה שתחת בסוכות תרתי משמע אמר רב נחמן בר יצחק בסכת כתיב אמר ר' ירמיה הפעמים ששתיהן כשירות פעמים ששתיהן פסולות פעמים שתחתונה כשרה והעליונה פסולה פעמים ששתיהן פסולות היכי דמי כגון דתחתונה חמתה מרובה מצלתה והעליונה צלתה מרובה מחמתה וקיימא עליונה בתוך עשרים פעמים ששתיהן פסולות היכי דמי כגון דתרוייהו צלתן מרובה מחמתן אמה פעמים עליונה למעלה מעשרים אמה פעמים שתחתונה כשרה והעליונה פסולה היכי

מתני' כאלו עשאה בתוך הבית. ופסולה כדתינא צרייתא בגמ': תחתונה פסולה. דשני סככין יש לה וקרא פסיל סוכה תחת סוכה דלקמן: אס אין דיורין. בגמרא ג' מפרש לה: גמ' למה לי למיתני כאלו עשאה בתוך הבית. מההוא קרא דנפקא לן תוך הבית נפקא לן תחת האילן ולמה לי למיתלי האי כהאין: הא קא מצטרף סכך פסול מחובר סכך פסול הוא דכתיב (דברים טו) צאספך מגרנך ומיקצך ממה שאתה מאסף מגרנך עשה סוכתך בפסולת גורן כגון קשין ובפסולת יקב כגון אשכולות ריקניות וחמורות אלמא תלוש צעינן ומהני כל האילן ללל הסכך להשלים לנתה של סוכה: בשחבטן. השפיל ענפיו למטה מעורדין עם סכך כשר ואין נראין צעינן וסכך כשר רבה עליו ומצטלה דמדאורייתא כל מיני צטל צרוצא כדמתן צמתני' (לקמן דף יא.) אס היה סיכוך מרובה מהן כשרה: מאי למימרא. למה ליה לרבא למימר כשרה ולמתניתין למה ליה למימר כאלו עשאה בתוך הבית לאשמועינן דלא פסול אלא דומיא דבית האי לאו תחת שני סככים הוא דכיון דחמתו מרובה דענפיו מועטין וסכך כשר רבה עליו מהיכא תיתי למיפסל לאו משום שני סככים איכא דהא חד סככא הוא ולאו משום מחובר איכא דהא צטל ליה צרוצא. שמע מינה מהכא שמשככין על קני הגג שקורין לט"ש אע"פ שסמוכות זו לזו צפחות מג' כיון שחמתן מרובה מללתן ואומר רבי דהוה השיעור כשהקנים והאזר שצייקין צוה כדאמרינן (לקמן דף כג:) כוחא למעיל כאסתרא מלנתת ועוד שהן הכסוי והקנים צוה אין צריך לנענע אבל אס הקנים רבה ונטל אחת מציימתים. וכל לשון חבטה שבה"ש לן שון השפלה והמפרש חבטה תלישה או שלישה טועה דאי מחובר הוא מאי אהני ואי תלוש הוא הא קמיני או קצץ מכלל דרישא מחוברים ועוד אי תלוש הוא לנתה מרובה מחמתה אמאי לא הלך נפלו על הסכך וגבי הדלה עליה אמאי צעי סיכוך הרבה מהן: אטו היכא דלא חבטן. דאיכא משום מחובר דמצטרף סכך פסול לכשר דאינו מעורב צייניהם ולחודיה קאי ולא בטיל: הדלה. הריס ופשט עליה

6) לקמן י"ה ט' ג' נ"ל
בסכת.

תורה אור השלם
1. בסכת תשבו שבעת ימים כל האזרח ביישראל ישבו בסכות: ויקרא כג מב

הגהות הב"ח
6) תוס' ד"ה הא קא מצטרף וכו' והאי למודיה קאי והאי לחודיה קאי ולא אמרינן:

לעוי רש"י
לט"ש. פסיסום.
א. גפן המוגבה על כלונסאות.
א. אידר"א (יידר"א). קיסוס (צמח מטפס).

מוסף רש"י
הדלה. טרליד לע"ז (לקמן י"א). ואת הקיסוס. ארי"א לע"ז והוא נדלה כגפן (שם). פסולה. שאין מסככין במחובר, דאמר מר (לקמן י"ב). צאספך מגרנך ומיקצך. בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר (לקמן י"א). ואם היה סיכוך הרבה מהן. ומצטלן כרוב, או שקצצן. אף לאחר שסככה כהן, ולא אמרינן תחת עשייתה בפסול ופסולה (שם).

כעין דלית שקורין טרייל"א: קיסוס. עשז המתפשט מאד ושרשו כאלין ועיקרו כאלין וקורין לו אידר"א ומתפשט ועולה על החומות: פסולה. משום מחובר: היכי דמי. סיכוך הרבה מהן דמכשיר ליה צביטול אי דלא חבטן דלא בטיל אמאי כשרה: הא קמ"ל. ונמא מסכך במחובר ואף על פי שהוא רחוק ומודל מרבה הוא את הלל וצריך להיות לנתה מרובה מחמתה לצד מזה: אלא דחבטן. דבטיל אגב כשר והוה ליה כוליה כשר: דיעבד. דקמיני הדלה: ה"ג שסיהן כשירות היכי דמי כגון שהתחתונה חמתה מרובה מלנתה ועליונה לנתה מרובה מחמתה וקיימא עליונה בתוך עשרים שסיהן פסולות ה"ד כגון דתרוייהו לנתן מרובה מחמתן וקיימא עליונה למעלה מ' תחתונה כשרה ועליונה פסולה היכי

כעין דלית שקורין טרייל"א: קיסוס. עשז המתפשט מאד ושרשו כאלין ועיקרו כאלין וקורין לו אידר"א ומתפשט ועולה על החומות: פסולה. משום מחובר: היכי דמי. סיכוך הרבה מהן דמכשיר ליה צביטול אי דלא חבטן דלא בטיל אמאי כשרה: הא קמ"ל. ונמא מסכך במחובר ואף על פי שהוא רחוק ומודל מרבה הוא את הלל וצריך להיות לנתה מרובה מחמתה לצד מזה: אלא דחבטן. דבטיל אגב כשר והוה ליה כוליה כשר: דיעבד. דקמיני הדלה: ה"ג שסיהן כשירות היכי דמי כגון שהתחתונה חמתה מרובה מלנתה ועליונה לנתה מרובה מחמתה וקיימא עליונה בתוך עשרים שסיהן פסולות ה"ד כגון דתרוייהו לנתן מרובה מחמתן וקיימא עליונה למעלה מ' תחתונה כשרה ועליונה פסולה היכי

כעין דלית שקורין טרייל"א: קיסוס. עשז המתפשט מאד ושרשו כאלין ועיקרו כאלין וקורין לו אידר"א ומתפשט ועולה על החומות: פסולה. משום מחובר: היכי דמי. סיכוך הרבה מהן דמכשיר ליה צביטול אי דלא חבטן דלא בטיל אמאי כשרה: הא קמ"ל. ונמא מסכך במחובר ואף על פי שהוא רחוק ומודל מרבה הוא את הלל וצריך להיות לנתה מרובה מחמתה לצד מזה: אלא דחבטן. דבטיל אגב כשר והוה ליה כוליה כשר: דיעבד. דקמיני הדלה: ה"ג שסיהן כשירות היכי דמי כגון שהתחתונה חמתה מרובה מלנתה ועליונה לנתה מרובה מחמתה וקיימא עליונה בתוך עשרים שסיהן פסולות ה"ד כגון דתרוייהו לנתן מרובה מחמתן וקיימא עליונה למעלה מ' תחתונה כשרה ועליונה פסולה היכי

אמר